

ZPRAVODAJ 2013

MIMOŘÁDNÉ VYDÁNÍ KLUBOVÉHO ČASOPISU

www.skalnicky-plzen.cz

Úvodník

Milí čtenáři,

setkáváme se na jarní výstavě Alpinum klubu Plzeň, abychom oslavili příchod jara, kterému se letos mezi nás vůbec nechtělo. Vypadalo to, že zima bude kralovat na velký věk a plynule přejde do další zimy. Já doufám, že v době, kdy čtete tyto řádky, už máme tepleji než v čase, kdy je píše, a s nadějí hledím na předpověď počasí. V mé mailové schránce se hromadí vtipy na věčně trvající zimu, zasněžené srnky brodící se závějí a podobně. Pak se kouknu na zprávy, a když vidím zasněženou čápci odmítající se hnout ze svého hnízda, propadám beznadějí, že jsme něco hrozného provedli a slunce schovalo svoji tvář před námi nastalo. Pak se projdu zahradou a vím, že se tak nestane. I když fouká studený vítr a padá nelítostný sníh, cibuloviny to nevzdávají, a i když opožděně, derou svůj vrchní šat vzhůru a volají sluníčko. Jaro tu musí být každou chvíli! Protože se snažím vždy najít na nepřijemném něco pozitivního, i tady mám jednu útěchu: Příroda spala dostatečně dlouho, aby si odpočinula a nepopálila si první květy zrození nelítostným mrazem. A tak jen v dubnu doufám, že jsme se v květnu dočkali a je tady jaro a s ním i naše výstava. Na ní můžeme ukázat, že máme jarní zahradu rádi a umíme se podělit o svou radost i s ostatními. Chtěla bych na tomto místě poděkovat všem organizátorům a pomocníkům této akce. Není to jediná aktivita klubu. Za rok 2012 máme za sebou spoustu zajímavých přednášek a výletů. Možná bych mohla vzpomenout zájezd na Floriádu v Holandsku, putování po Jižních Čechách a podzimní výlet do Regensburgu. Ke konci letních prázdnin bývá pro nás tradiční setkání u Součků ve Štáhlavech, kde vždy je něco dobrého k jídlu a pití. Jaroslav Souček se svou ženou vaří výborný guláš, Petr Liška nás hostí svými neodolatelnými cukrovinkami a i ostatní přiváží něco dobrého na ukázkou ze své kuchyně. Na ohni se opéká kus masa a my rádi zapomínáme na všechny diety a zásady zdravé výživy. Na co nikdy nezapomeneme, je dobrá nálada při setkání se skvělými přáteli.

Jana Cibulková

» Plánované výstavy:

Podzimní výstava 2013

17. 9. - 21. 9. 2013

Jarní výstava 2014

7. 5. 2014 - 17. 5. 2014

Podzimní výstava 2014

16. 9. 2014 - 20. 9. 2014

» Důležité kontakty

Předseda:

Lumerding Karel, tel.: 737 184 462,
e-mail: lumeka@seznam.cz

Místopředseda:

Liška Petr, tel.: 723 989 612,
e-mail: fox.pet@seznam.cz

Jednatelka:

Stezková Blažena, tel.: 724 960 793,
e-mail: badulas@centrum.cz

Děkujeme Komisi životního prostředí Rady města Plzně, která nám umožnila zpravodaj vydat.

Vydal Alpinum klub Plzeň v roce 2013 jako neprodejný výtisk v počtu 1000 ks.

Obsahová stránka: Mgr. Jana Cibulková,

jazyková úprava: Mgr. Denisa Maxová.

Tisk: MK.tisk – Miroslav Kratochvíl, grafická úprava a sazba: Daniel Boček

Lomikameny – moje potěšení

Text a foto Jana Langmaierová

Saxifraga (lomikámen), latinské i české jméno rodu je složené ze dvou slov – lámat a kámen, což se vztahuje k vlastnostem kořenů rostliny proniknout tvrdým substrátem. Je to velmi rozsáhlý a mnohotvárný rod, zahrnuje jich na 400, k němuž patří mnoho krásných a vzácných druhů, odrůd a kultivarů.

Lomikameny rozdělujeme na několik skupin, které mají většinou určité nároky na stanoviště.

Skupina Dactyloides

Lomikameny mechovité se rozrůstají v nízké smaragdově zelené koberce a velmi bohatě kvetou bíle, růžově nebo červeně. Nejlépe se jim daří v kypré, humózní půdě, přiměřeně vlhké a na místech s odklonem od slunce. Ve skalce mám *S. arendsii*, jehož výška dosahuje asi 10 cm, se kterým vůbec začalo moje pěstování skalniček, a potom *S. Harder Zwerg*, původně *S. Rosen Zwerg*, nízkou kompaktní odrůdu s karmínovými květy.

Skupina Robertsonia

Lomikameny s listy kožovitými jsou stále zelené, snadno se pěstují a mají rádi polostinné stanoviště ve vlhčím prostředí. Květy jsou na stoncích 15 cm uspořádány v jemně větvených latách. Z této skupiny na skalce pěstuji *S. umbrosa* s bílými květy.

Skupina Euaizoonia, Ligulatae

Mají na kožnatých lopatkovitých listech jamky, vylučující vápník, jsou vápnomilné. Vytvářejí četné malé i velké růžice s bílými květy na delších stvolech v bohatých latách. Po odkvětu růžice odumírá. Milují plné slunce, kamenitou, propustnou zem s vápníkem. Ve skalce mi bílým květem kvete *S. aizoon* a měla jsem *S. longifolii*.

Celkový pohled na jedno z koryt

Skupina Porphyron

Sem patří drobnolisté plazivé lomikameny vysokohorského původu. Květy jsou téměř přisedlé. Nejlépe se jim daří ve spárech mezi kameny na vlhčích místech v kamenité půdě v polostínu. Jsou vápnobojné. V korytech pěstuji *S. oppositifolia*, má šedě stříbřité plazivé výhonky s malými listy a vínově červenými kvítky, které se objevují velmi časně na jaře.

Detailní pohled na zvonečky *S.Engleri* hybrid

Skupina Porophyllum, dřve označovaná jako Kabschia

Rostliny z této skupiny patří mezi nejkrásnější druhy lomikamenů vůbec. Jde převážně o horské až vysokohorské druhy. Vyskytují se v horách střední a východní Asie, především v Himalájích, dále pak v Turecku, na Kavkaze a některé druhy rostou v horách jižní a střední Evropy. Rostliny obývají skalní spáry a štěrby a vytvářejí husté kompaktní bochánky listových růžic. Časně zjara nakvétají jednotlivými květy nebo několikakvětým květenstvím. Barva květů se pohybuje od čistě bílé, přes odstíny krémové a žluté až po růžovou, či téměř purpurově červenou. V současné době existuje mnoho odrůd těchto rostlin, které získávám na jarní výstavě v Praze už řadu let od roku 1999. V tomto roce jsem začala pěstovat lomikameny v korytech vyplněných směsí země s pískem, jemné vápencové drti, promísené starou listovkou a jemně prosátou drnovkou. Pěstování lomikamenů v korytech se mi osvědčilo lépe než ve skalce. Mám je pěkně pohromadě, těším se s nimi zblízka a můžu jim poskytnout to, co právě potřebují. Před lijáky chráním kašírovanou fólií, stejně tak i v zimě. V kritickém období v létě, kdy teploty dosahují více než

Rozkvetlá *S. Jan Neruda*, v popředí
S. Gracefarwell

30 °C, koryta přistiňují zelenými plátny. V tuto dobu rostou nové dceřiné růžice a lomikameny nejsou schopny fixovat vláhu a spálily by se prudkým sluncem.

Nejranější ze všech lomikamenů je *S. Maria Luisa*, kvete už v únoru bílým víčekvětem na stonku a je mým nejstarším lomikamenem v korytu od roku 1999, kdy jsem koryta zakládala. Koupila jsem

si ho od pí. Brožové starší na naší výstavě. Měsíc po odkvětu ho odděluji do kontejnerků a dávám ho do pařeniště. Nejvíce přisedlých růžových kvítků má *S. Laka* a světle fialový dokvítající růžově *S. Sissi*, oba spolehlivě kvetoucí každým rokem brzy na jaře. Také je množím po odkvětu. Pěkně se rozrůstá a oranžově kvete *S. Peach Melba*, také jej množím. *S. x Apiculata f. Engl. Gregor Mendel* je velmi dobře rostoucí, bohatě a časně kvetoucí druh se světle žlutými květy. Je zcela nenáročný a hodně přisazuje. *S. Karel Čapek* je jeden z nejkrásnějších kultivarů, má velký růžový květ, střed květu je sytý, kvete v březnu. Pomalu roste. Podobné jsou *S. Jan Neruda*, *S. Frýdland*, oba s velkými růžovými květy. *S. Vladana* je při rozkvetu žlutá s růžovým nádechem, později přechází v čajově žlutou s červeně oranžovými prašničky. K dalším druhům, které pěstuji, patří světle růžový lomikámen *S. Aida*, bílý *S. iranica*, který má poupě rudé. Později kvete *S. Ferdinand-coburgi*, který tvoří polštář šedozelených růžic a nakvétá zlatožlutými květy ve vrcholčnatém květenství, *S. Paul Cezanne*, červený shluk květů na stopce a *S. Grace farewell*, květ

karmínový na šupinaté stopce, podobný *S. Engleri hybrid*. Z přisedlých variant jsou nádherné temné *S. Shakespeare* s kulatými fialovými květy, podobný *S. Louis Armstrong* a *S. Excellent*, který rozkvétá sytými fialovými kvítky jeden vedle druhého. Ze světlejších variant je překrásný i *S. Golem*, který je trochu podobný *S. Karel Čapek*, má velké květy s nádechem oranžové. K dalším lomikamenům pěstovaným v mých korytech patří *S. Stoliciae*, *S. Stuartii lutea*, *S. Poluanglica*, *S. Porta*, *S. Boydii Hinhead Seedling*, *S. Arthur* a poslední zakoupený v roce 2012 *S. Moulin Rouge*, který byl ještě málo zakořeněný.

Postupné kvetení lomikamenů v korytech po celé jaro je moje velká radost. Samozřejmě jsou druhy, které bych ráda pěstovala, ale nemám na ně podmínky. Na jarní výstavě v Praze nejvíce obdivuji skleníkově pěstovaný lomikámen *S. dinnikii*. Jeho domovinou je Kavkaz. Rostlina utváří ploché zelenošedé listové růžičky s částečnou vápencovou inkrustací. Kvete velkými růžovofialovými květy na 3–5 cm dlouhých stoncích. Zajímavá je vroubkovaná struktura kvítků, jejichž žilkování připomíná krásnou látku.

Cassiope

Text Richard Poláček

V článku o stavbě bažinky (Výstavní zpravodaj 2011) jsem zmínil i rostliny ze skupiny *Ericaceas – Cassiope*. Tento velmi cenný rod, který vyžaduje bezvápenatou zem, není podle mého mínění mezi skalničkáři příliš rozšířen, a tak se budu snažit na něj přilákat pozornost.

Všechny druhy *Cassiope* milují chladnou a stinnou polohu, ne příliš suchou, která v substrátu obsahuje rašelinu a listovku. Rostliny mají tenké a tuhé větvičky hustě poseté přitisklými špičatými lístky, což jim dodává vzhled velmi úhledného vřesovce. Obvykle kvetou dobře (některé bohatě) počátkem léta bílými nebo narůžovělými vysunutými zvonečky na vláskovitých stopkách. *Cassiope* považují za jednu z nejkrásnějších rostlin, a to nejen v době květu. Výskyt těchto rostlin je od

Cassiope lycopodioides

severní Evropy, přes severní Asii až po severní Ameriku.

Asi nejznámějším pěstovaným druhem je *Cassiope 'Edinburg'*, hybrid. Další pěstované druhy v našich zahradách této skupiny jsou *Cassiope mertensiana*, *tetragona*, *selaginoides*, *wardii* a *lycopodioides*, který má, podobně jako výše uvedené druhy, řadu kultivarů *Cassiope lycopoides 'Katlen Dryden'*, *Cassiope lycopoides 'Betrice Lily'* a další. Bohatší informace jsou dosažitelné ze zahraničních klubových časopisů a internetu.

Rod *Cassiope* je v našich podmínkách plně mrazuvzdorný. Množení lze provádět výsevem, pokud je k dispozici semeno. Je to však pracné a zdlouhavé. Na přelomu června a července lze množit řízkováním s použitím stimulatoru do písčitoraşelinového substrátu, průměrně vlhkého.

Cassiope mertensiana gracilis

Gentiana

Text Richard Poláček

Tento rod obsahuje dlouhou řadu druhů, kterou nově vznikající kultivary ještě obohacují. Zahrnuje trvalky i letničky. V hrubém rozdělení máme hořce stálezelené, kvetoucí na jaře jako např. *Gentiana acaulis*, *verna*, *clusii*, *angustifolia* ve své základní modré barvě květu, ale u všech jsou i bílá květenství nebo dokonce růžová.

Další skupina vykvetá počátkem léta a v létě jako např. *Gentiana asclepiadea*, *caschemirica*, *septemfida*, *punctata* a třetí skupina kvete od konce léta až do prvních mrazů. Tě se budeme věnovat v tomto článku. Mám na mysli druhy pocházející ze západní Číny, Tibetu a Japonska. Dominantními druhy jsou *Gentiana farreri*, *sino-ornata*, *veitchiorum* a kultivary z nich pocházející. Rostliny vytváří poléhavé výhony, které nesou na koncích trubkovité květy.

Gentiana farreri pochází ze severozápadní Číny, má úzce trubkovitý květ zářivě modré barvy, s přechodem zelenobílé v jícnu, existuje však více odstínů. Vyžaduje šterkovitou půdu a snáší, na rozdíl od ostatních asijských druhů, vápno v půdě.

Křížením *Gentiana farreri* x *veitchiorum* vznikl kultivar *Gentiana inverleith*, který má velké tmavé a zářivě modré květy.

Křížením *Gentiana farreri* x *sino-ornata* vznikl jeden z nejranějších kvetoucích kultivarů *Gentiana macalilayi* sytě modré barvy, který však tolerantnost k vápníku nepřevzal.

Gentiana sino-ornata je nejčastěji pěstovaným druhem, který dobře roste i kvete jak v modré, tak v bílé barvě. Snadno se množí dělením na jaře, lodyhy dobře a snadno zakořeňují. Z tohoto druhu byla vypěstována řada kultivarů, z nichž jeden, *Gentiana sino-ornata Eugen Allerbester*, je plnokvětý.

Posledním druhem, který byl uveden v úvodu, je *Gentiana veitchiorum*. Má jednotlivé úzce trubkovité květy tmavě modré barvy, je choulostivější než předchozí druhy a pochází ze západní Číny.

Všechny uvedené druhy jsou mrazuvzdorné, ale příkrývkou klestem nic nepokazíme. Kyselý substrát, který rostliny vyžadují, je potřeba vhodně odvodnit. Při velké vlhkosti v zimě by jinak docházelo k uhnívání kořenů a tím k úhynu rostliny.

V předjaří, když loňské lodyhy jdou snadno odstranit, očistíme rostliny, případně rozesadíme a v průběhu vegetace přihnojujeme vhodným nevápněným hnojivem.

Gentiana sino-ornata alba

Gentiana x 'Eugens Allerbester'

Jak září bělozářky

Text a foto Božena Glaserová

Když jsem jednou na jaře procházela nedaleko Třemošné strání porostlou akáty a keři brsleny, pozastavila jsem se nad neznámým druhem trávy se širšími listy a masitými kořeny, která právě vyrážela ze země. Ze zvědavosti jsem jednu rostlinu vydolovala a zasadila do květináče. Čekala jsem, až vyrazí metlice a já konečně určím, co je to za travinu. Carex? Nevyrazilo nic, jen listy se protáhly. Začala jsem tedy sledovat zmíněnou lokalitu, jak postupně měnila svou tvář. Z „trávy“, která stále ještě houstla, se začala klubat KVĚTINA. Poupata na jednoduchém hroznovitém květenství pak po několika dnech nakvétala odspoda jasnými bílými 3–4 cm velkými hvězdičkami. Krása velké rozkvetlé plochy bělozářky liliovitě mě uchvátila. Nedala se jen tak přehlédnout.

Anthericum liliago

Kvete od května až do začátku léta. Synonymum je *Liliago vulgaris*. Má také spoustu českých jmen, jako např. kohátka, pavoučnice, plotnice liliová a další. Je vytrvalá, 30–70 cm vysoká.

Rostlinu z květináče jsem později vysadila ve své zahrádce do „dobré“ půdy, kde se bez problému chytla, ale vyrostlo z ní „koště“ asi 80 cm vysoké.

Anthericum ramosum

Již dříve jsem pěstovala příbuznou *A. liliago*, a to bělozářku větvevnatou. Jedno ze synonymum je *Phalangium ramosum*, a česká jména stejná jako A.l. s přídomkem větvevnatá, popř. větvevnatá. Opět rostlina vytrvalá s krátkým oddenkem, 30–50 cm vysoká, kvete drobnými bílými květy na řídké latě, přibližně od června. Na rozdíl od předchozí roste ve větších trsech i na vápencích ve světlých lesích, na jejich okrajích a suchých loukách. Patří k vzácnějším druhům naší květeny.

V poslední době se oba tyto druhy v kultuře pěstují méně, přestože jsou

dekorativní a vhodné i k řezu. Množí se dobře dělením trsů na jaře.

Anthericum liliago a ještě méně *Anthericum ramosum* se v přírodní lokalitě u nás vyskytuje roztroušeně pouze v západních, severozápadních a středních Čechách. Takovou lokalitou je např. Branická skála v Praze, přírodní rezervace Milá severovýchodně od Prahy, roztroušeně na Karlovarsku v okolí Chyší na skalnatých a křovinatých stráních. A také ta mnou momentálně objevená poblíž Třemošné u Plzně. Výskyt je dost řídký, protože ubývá jejich vhodných stanovišť.

V loňském roce jsme kromě jiných krás mohli obdivovat svah porostlý bělozářkou liliovitou v botanické zahradě ve Wurzburgu, kde jsme se stavěli při zájezdu Alpinum klubu na výstavu FLOORIADA v Holandsku.

Paradisialia liliastrium

Syn. *Anthericum liliastrium*, *Hemerocallis liliastrium* a také *Liliastrium album* – paradisie liliovitá a také Ráj lilie. S bělozářkami má společnou čeleď *Asparagaceae*. Tuto rostlinu jsem si koupila před více než 20 lety pod názvem *Paradisialia liliastrium* v bývalé přebytkové prodejně rostlin v Plzni. Dlouho jsem tehdy nemohla o ní najít informace v žádné literatuře, zřejmě také proto, že

Trs *Paradisialia liliastrium*

synonyma jsem neznala.

Je to rostlina hor Jižní Evropy jako jsou Pyreneje, Francouzské středohoří, Západní Alpy, jižní část Východních Alp, Apeniny. Roste na horských loukách a na okrajích křovin až do n.m.v. 2500m. V Národním parku v Dolomitech někde porůstá celé louky.

Vytrvalá, 30–50 cm vysoká rostlina s trávovitými, čárkovitými listy až 25 cm dlouhými. Stvol je bezlistý, nahoře s hroznem nálevkovitých květů, směřujících k jedné straně. Ty jsou bílé, 4–6 cm dlouhé, 6ti čtené a vonící. Kvete přibližně od června.

U mne v alpinu se jí od začátku velmi dařilo a rozrůstala se až nadměrně do té doby, než jsem jí přesadila na jiné místo. Zarazila v rozrůstání i kvetení a čeká na lepší umístění.

Anthericum liliago – přírodní lokalita

Čtyři zajímavé rané tulipány

Text a foto Václav Mentlík

Po prvních květech sněženek, talovínů a kosateček rozkvétají další zajímavé cibuloviny – botanické tulipány. První vykvétají (jako každý rok) tulipány ze skupiny kaufmaniana hybridů. Vynikají svoji časností kvetení, kdy se jejich jednoduché, dvoubarevné květy graciózně – až do plochých terčů – otevírají slunci do široka. Jejich zavřené květy z rána a navečer uchvátí noblesností svých tvarových linií. Začíná *Tulipa kaufmanniana* 'Early Harvest' s jeho oranžově červenými květy jakoby na žlutém podkladě, který je vázaný při okrajích se žlutým terčem – foto 1, 2.

Foto 1: Skupina *Tulipa kaufmanniana* 'Early Harvest'

Foto 2: Květ *Tulipa kaufmanniana* 'Early Harvest'

Následuje *Tulipa kaufmanniana* 'Pink Dwarf'. Je nižší než předchozí – jen 15 cm vysoký s magnólievě růžovými květy s purpurovými žebry. Je to velmi elegantní novinka mezi tulipány, která potěší každého pěstitele – foto 3, 4.

Foto 3: Skupina *Tulipa kaufmanniana* 'Pink Dwarf' v dopoledním slunci

Foto 4: *Tulipa kaufmanniana* 'Pink Dwarf' v časném ránu

Polední slunce pak otevře květy naplno – slunci vstříc. Vynikne stavba květů se systémem tyčinek a pestíků vábícím včely a hmyz. Z lesku petálů až oči přecházejí – vskutku nádherná podívaná, zrak nemůžete odtrhnout – foto 5 a 6.

Po té rozkvele další krasavec tentokrát ze skupiny pulchellum – *Tulipa pulchella* 'Liliput' – pouze devět centimetrů vysoký tulipánek se zajímavou jakoby do široka kalichovitě otevřenou stavbou květů a zcela osobitým odstínem vybarvení.

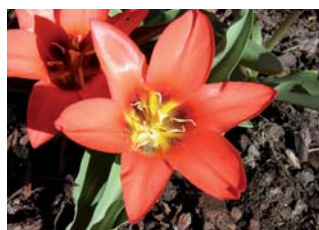

Foto 5: *Tulipa kaufmanniana* 'Pink Dwarf' v poledním slunci

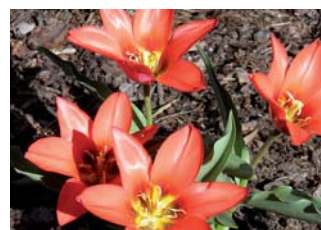

Foto 6: Skupina *Tulipa kaufmanniana* 'Pink Dwarf' v poledním slunci

Skupinku těchto tulipánů zachycuje obrázek 7. Na detailním snímku (obr. 8) je patrný tmavý střed květů odrážející systém pestíku a tyčinek.

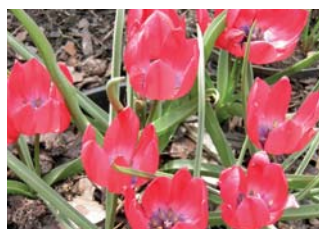

Foto 7: Skupina *Tulipa pulchella* 'Liliput'

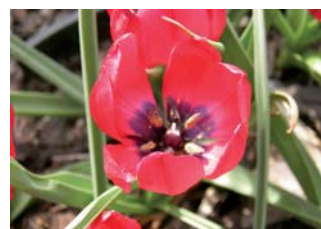

Foto 8: Květ *Tulipa pulchella* 'Liliput'

Tvarově a hlavně svoji barvou zaujme další z této skupiny *Tulipa pulchella* 'Alba'. Jeho vybarvení má ve své bělobě až modrý nádech, což jistě ještě umocňují modré středy, na nichž se odrážejí fialový pestík a fialové ojněné tyčinky. Také petály a jejich uspořádání jsou tu velmi zajímavé – dvě trojčipé hvězdy jakoby nad sebou a vzájemně pootočené. Uvážíme-li, že výška tohoto tulipánu je 12 centimetrů, že je raným druhem, pak není pochyb o tom, že se jedná o zajímavost, která potěší. Na obrázku 9 je skupina těchto tulipánů, obrázek 10 představuje krásu jejich květů zblízka.

Foto 9: Skupina *Tulipa pulchella* 'Alba'

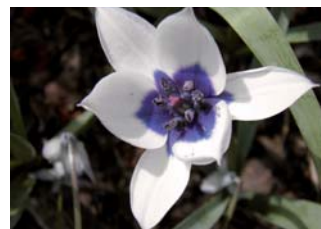

Foto 10: Květ *Tulipa pulchella* 'Alba'

Z početné rodiny tulipánů vybraní a představení dva zástupci kaufmanián a dva pulchellum jsou každoročním pozdravem brzkého jara, něžnou krásou lahodící oku. Jejich kvetení znamená konec vlády zimy, příchod období, na které se každý alpínkář tak těší. Znamená začátek dalšího alpínkářova roku – času krásy a dobrých pěstitelských pocitů.

Primula allionii Loisel. – endemit z Přímořských Alp

Primula allionii – na lokalitě

P*rimula allionii* Loisel. patří do skupiny aurikulovitých primulí. Pochází z Přímořských Alp, vyskytuje se v oblasti na pomezí Francie a Itálie. Roste v nadmořské výšce 800–1700 m na vápencových stěnách otočených na severovýchod až jihovýchod s odklonem od slunce. Zde vytváří trsy z listových růžic ve skalních spárách nebo roste na skalních stěnách či pod převisy.

V jarním období zde má dostatek světla, vláhly i slunce, před kterým je po zbytek roku chráněna listnatými stromy, které jí po vyrašení vytvoří dostatek stínu tak, aby ji během vegetace slunce nepoškodilo.

Trsy rostlin jsou tvořeny listovými růžicemi podlouhlých až kopistovitých listů, které jsou žlaznaté brvitě a lepkavé. Průměr listové růžice je 3–6 cm. Květ dosahuje velikosti 1–3 cm. Lodyha je 1–3 cm dlouhá a nese 1–5 květů. V barvě je květ poměrně variabilní, vyskytují se formy od světle růžové, světle purpurové až po jejich tmavé odstíny a najdou se bíle kvetoucí jedinci.

U kultivarů je velikost květů větší a lodyhy bývají zpravidla vícekvěté. Dobře se kříží s ostatními druhy ze skupiny aurikulovitých primulí a vytváří nádherné kultivary.

Její pěstování v našich podmínkách není úplně bezproblémové, ale pokud jí vytvoříme trochu vhodné podmínky a najdeme odpovídající stanoviště, tak se nám i na našich skalkách nebo ve sklenících odmění bohatým kvetením.

Pokud má někdo možnost vytvořit z tuhy kousek kolmé stěny nebo převis a zde ji vysadit do vyvrtného otvoru, tak se zde dobře usadí a poroste a pokvete. Nebo je vhodné ji vysadit do svislé spáry, což umožňuje odtok přebytečné vody, kterou nemá ráda hlavně v zimě, prospěje jí i kryt proti vlhku. Poloha by měla být v každém případě odvrácená od slunce, tj. otočená na východ nebo na severovýchod. Nedělá jí dobře plné letní slunce – úpal. Ono už je nebezpečné prudké jarní slunce, které často poškodí mladé vyrašené listy. Druhá možnost je ji pěstovat v alpínkovém skleníku v květináči, se kterým ji zapustíme do písku. Skleník musí být v letních měsících dobře větraný a z jižní strany dostatečně stíněný. Druhá alternativa pěstování v květináči je ji zapustit do pískového záhonu na východní straně domu, nebo jakékoliv

Primula allionii 'Anna Griffith'

Primula allionii 'Hartside'

Primula allionii x 'Snowflake'

P. x loiseleurii (*P. allionii* x *P. auricula*)

zahradní stavby tak, aby byla v deštivém stínu, aby se během teplého léta nedostala voda do rozehrátých trsů, protože jí to nedělá příliš dobře. V případě dlouhodobě nepříznivého počasí jí vyhojuje kryt proti vlhku.

Pěstujeme ji v minerálním propustném substrátu se zásaditou reakcí a bez humusu. Např. směs šterku, písku drceného tufu a přidat trochu hrubého dolomitického vápence. (Ne jemně mletý, protože je rychle vyplavený ze substrá-

tu.) Při výsadbě je dobré pro prvotní růst přimíchat do substrátu trochu mleté rohoviny. Po vysazení do vyvrtného otvoru nebo do spáry ve skalce opatrně zalijeme, abychom nevyplavili substrát. Po vysazení do květináče, necháme tyto rostliny natáhnout vodu shodem. V květináči obsypeme povrch kolem krčku šterkem. A pak již zaléváme tak, aby se voda nedostala zbytečně do rostliny, nejlépe kolem stěny květináče. Během vegetace ji můžeme přihnojit 1–2x za rok

slabým roztokem hnojiva s nízkým obsahem dusíku, zpravidla až po odkvětu.

Dobré je na jaře z rostliny odstranit staré listy, které mohou být zdrojem chorob, které rostlinu pak zbytečně poškozují.

Ono to vypadá, že je to vše zbytečně složité, ale je to jako u ostatních náročnějších rostlin. Když jí dobře usteleme, tak se dobře usadí, a pak už můžeme jen čekat na to, až se nám za tu péči odmění krásnými květy, a to je přece cíl.

Zajímavé rostliny

Isopyrum thalicroides (Ranunculaciae)

V posledních letech přibývá šancí na získání pro nás málo známých rostlin z hajních lesů východní Asie a Japonska. Podmínky pro jejich pěstování v městských aglomeracích jsou ztíženy, ale o to více těší úspěch – dočkání se květů nebo dokon-

Isopyrum thalicroides

ce semen. Nejen jmenované oblasti, ale i Evropa má nejednu krásku, která stojí za pěstování.

Isopyrum thalicroides je jedna z nich. K rodu patří asi 30 druhů oddenkatých rostlin. Zkušenost máme s výše uvedeným druhem.

Ze získaných asi 10 semen vyklíčily pouze 2 rostliny, protože literatura uvádí výsev hned po uzrání a to nebylo možné. Množení lze ještě provádět z oddenků na podzim.

Rostliny s jemnými dvoj, až trojčetnými listy s bílými skloněnými květy podobnými sasankám kvetou v květnu a brzy po skončení květenství zatahují.

Isopyrum thalicroides je rostlina plně mrazuvzdorná, jen je třeba věnovat pozornost slimákům.

Mukdenia rossii (Saxifragaceae)

Tento pro své pomalé rozrůstání u nás velmi pěstovaný rod obsahuje pouze dva druhy. Rostliny mají silné, krátké oddenky a řapíkaté listy připomínající listy japonských javorů. Původem těchto rostlin je východní Asie, Čína, Korea. Květenství složené z krémově bílých květů vyčnívá nad listy v květnu.

Mukdenia rossii

Rostliny pěstujeme na stinném a vlhkém místě. V domácím prostředí vlhkých údolí prý rostlina dosahuje až 1 m výšky, ale na zahradě rostlina dorůstá do 35 cm.

Mukdenia nemá ráda větry a vysušující místa. Je plně mrazuvzdorná. Dle našich zkušeností není třeba zimní kryt. Jen je potřeba v době vegetace ochrana před slimáky.

K době kvetení (květen) se váže pozdější doba rašení - druhá polovina dubna. Na podzim se rostlina výrazně zbarví.

Množení se provádí buď ze semen, nebo dělením těsně před rozvinutím listů. Málo pěstitelů má možnost poskytnout rostlinám podmínky podobné podmínkám v jejich domovině. To se projevuje na jejich rozrůstání. Počítejte s tím při dělení.

Disporum flavens

Disporum (Convallariaceae)

Disporum (synonymum *proartes*) je rod lišící se dle odborníků počtem druhů. Nejčastěji je uváděn počet druhů 20–30. Ne všechny druhy jsou mrazuvzdorné. Původem rodu jsou Himaláje a ostatní východoasijské země, ale i severní Amerika ve svém mírném pásu.

Disporum patří u nás k vzácným rostlinám vzhledem k minimální nabídce a obtížnému shánění semen a mladých rostlin. Což je škoda, protože rostliny jsou vhodnou a zajímavou ozdobou hájních částí našich zahrad.

Disporum má rádo stinné a vlhké místo. Zajímavé jsou nejen listy připomínající *polygonatum* (kokořík), ale hlavně úzce trubkovité květy převážně bílé nebo zelenožluté barvy. Plody jsou oranžové, červené nebo černé bobule. Jak bylo už uvedeno, rod *Disporum* preferuje vlhké místo a v závislosti na dodr-

Disporum smidtii květ a plod

žení těchto požadavků se váže velikost i plodnost. Výška rostlin se pohybuje podle druhu od 30 cm do 90 cm.

Protože se jedná o zatahující a mělce kořenící rostliny, je vhodný zimní kryt klestem nebo listím, který se však musí včas odstranit, aby nedošlo k poranění rašících puků.

Disporum flavens – oddenkatá trvalka s kopinatými listy až 15 cm dlouhými. Vykvétá v časném jaru světle žlutými květy. Plody se objevují na podzim, jako černé bobule. Dosahuje výšky až 70 cm a je plně mrazuvzdorná. Původem je Korea.

Disporum sessile – je opět rostlinou východní Asie, a to Japonska. Tato trvalka má přisedlé až 15 cm dlouhé listy. Koncem jara a počátkem léta vykvetají až 3 nící, trubkovité, zelené, na špičce bílé květy. Na podzim se objevují černé bobule. Dosahuje výšky 60 cm. Tento druh má zajímavou formu – *Disporum sessile* „*Variegatum*“ s bílými pruhovanými listy v různé šířce a dosahuje pouze 45 cm výšky.

Disporum smithii – je zástupcem ze severní Ameriky. Rostlina má vejčitě kopinaté až 12 cm dlouhé listy, nazelenalé bílé květy, na podzim oranžové bobule. Výška rostliny je od 30 do 60 cm a opět je plně mrazuvzdorná.

Vyzkoušejte tento rod na své zahradě.

Anemonella thalictroides (Ranunculaciae)

Ač podoba s *Anemone blanda* (*Sasanka vábná*) nebo *Anemone nemorosa* (*Sasanka hajní*) je *Anemonella thalictroides* samostatný monotypický rod. Příbuznost je pouze botanické zařazení do skupiny *Ranunculaceae*, jak již bylo uvedeno.

Anemonella thalictroides je monotypický rod s jediným druhem hlíznatých rostlin z listnatých lesů severní Ameriky. Tato velmi jemná a půvabná rostlina habitem křehké lesní sasanky nemá ráda přikrytí hrubšími rostlinami. Proto dbejme při výsadbě o její „sokromí“. Rozrůstá se pomalu na rozdíl od *Anemone nemorosa* nebo *Anemone ranunculoides*, které rády zplauňují a imitují nám na zahradě přirozené hajní prostředí.

Anemonella thalictroides vykvetá v březnu až dubnu bílými nebo lehce růžovými květy, pouze s kališními lístky, bez korunních.

Anemonella thalictroides

Rostliny množíme výsevem bezprostředně po sběru, pokud máme možnost, nebo dělením brzy z jara. Tento druhý způsob je dobré nepřehánět.

Mějte na paměti, jak již bylo uvedeno, rozrůstá se pomalu.

V současné době již jsou na trhu i plnokvěté formy jak v bílé, tak v růžové barvě (např. *Anemonella thalictroides* „*Oscar Schoaf Double*“ a *Anemonella thalictroides* „*Schoaf Pink*“ – citováno z odborné literatury).

Rostlina je plně mrazuvzdorná, ale protože u nás není běžně na trhu, vyplatí se lehký kryt.

Gaultheria

Text Richard Poláček

Rod obsahující velký počet poléhavých keříků s pěkným olistěním a baňkovitými nebo kulatými kvítky. Celý rod kromě druhů z teplejších oblastí (Nový Zéland, Burma) je mrazuvzdorný, ale protože rostliny pochází z vysokohorských oblastí, neuděláme chybu krytím křeslem, zvláště při holomrazech. Rostliny vyžadují lesní podmínky a rašelinu (jsou vápnostřežné).

Jak jsem uvedl, keře mají pěkné olistění, dobře kvetou, ale neméně pěkný je i plod koncem léta od bílé barvy přes růžovou, červenou až po temně modrou, doslova černou.

Nejnámější druhem je *Gaultheria procumbens* s bohatě nasazenými červenými plody, kterou nabízí zahradnické podniky u nás v hojném počtu. Lesklý list a červený plod je skutečnou ozdobou vřesoviště na podzim.

Gaultheria shallon – původem ze západní Ameriky je dobrou podrostovou rostlinou dosahující výšky okolo 1 m při vhodných podmínkách (vlhko, humus). Na mé zahradě, která je na pískovci, dosahuje výšky okolo 40 cm, má zelené zubaté listy až 10 cm velké, růžový květ

Gaultheria pyrolloides

a následně fialové bobule plodů. Je třeba počítat s tím, že snadno odnožuje.

Podobný list má i *Gaultheria pyrolifolia*, také snadno odnožuje, ale v porovnání s předchozí má modročerný plod. Dorůstá maximálně 15 cm výšky. Je původem z Himaláji, proto je vhodný zimní kryt.

Ze šperků této skupiny, dle mého názoru, je *Gaultheria humifusa* (Britská Kolumbie), *Gaultheria nummularioides*

a *Gaultheria trichophylla*, obě Himaláje a západní Čína. Opět doporučuji kryt v zimě. Pokud dojde k poškození mrazem, rostliny obrostou.

Gaultheria humifusa – je zakrslá forma 10 – 15 cm vysoká, má růžovobílé květy, tmavý plod a ozdobný zoubkovaný list.

Gaultheria nummularioides – má hustě chlupatý list, poléhavý habitus, výška nepřesahuje 10 cm, větvičky jsou hustě obrostlé malými oválnými lístky, kvete růžovými kvítky a má nápadné modročerné plody. Existuje i forma 'Minor' a 'Minuta'.

Nápadnost barvy plodů modročerné barvy má i *Gaultheria trichophylla*, ale na rozdíl od předcházejícího druhu mnohonásobně větší velikosti, až 1,5 cm průměr. Květenství uvedeného druhu je růžové barvy a výška rostliny nepřesahuje 15 cm.

Úvodem bylo uvedeno, že rostliny vyžadují polostín a hajní prostředí. Mám zkušenost, že dobře rostou na slunném místě, pokud mají dostatek vláhy.

Rostliny množíme výsevem po sběru na podzim, což je zdlouhavé. Rychleji množíme odštěpením zakořeněných výhonů na jaře nebo řízkováním s použitím stimulantu koncem jara (duben – květen) nebo v létě (konec července – srpen).

Gaultheria nummularifolia

Tisy v alpinu

Text Václav Mentlík

Foto Václav Mentlík a Jiří Svachna

Tisy (Taxus) se pro svoje vlastnosti vryly do podvědomí veřejnosti spíše jako rostliny velmi vhodné pro živé ploty, zejména ty stříhané do přesných tvarů. Jsou totiž rostlinami snášejičími i hluboký řez, snadno obrůstající i na starém dřevě. Ani na stanovištní podmínky nejsou náročnými rostlinami, rostou dobře jak ve stínu, tak na slunném stanovišti, při plné skromnosti pokud se půdních podmínek týká. Samozřejmě nejlépe rostou v půdách živných, ale dokáží růst i v horších podmínkách, snášejí vápník v půdě. Pokud jim nechceme činit strážu, nesázíme je na příliš suchá stanoviště, nebo přemokřená místa s nepropustnou půdou. A při tom všem vynikají svojí dlouhověkostí.

Při rozhodování, zda tis vysadíme na

Detail a habitus *Taxus baccata* 'Amersfoort' ↑ ↓

↑ → Habitus a detail *Taxus baccata* 'Fastigiata Robusta'

zahradu, nesmíme zapomenout na jednu jejich velmi důležitou stinnou stránku, a sice na to, že celé rostliny kromě rosolovitěho míšku červené nebo žluté barvy, obklopujícího semena jsou prudce jedovaté. Obsahují totiž alkaloid taxin $C_{37}H_{51}NO_{10}$. Rosolovitý, slizký nachově červený nebo sytě žlutý míšek (arillus) je lidskému zdraví neškodný – je také oblíbenou pochoutkou ptáků, kteří se tak stávají mimovolnými rozséváči tisu. Proto také máme na naší zahradě trvalou zásobárnu tisových sazenic – podnoží pro roubování kultivarů, o nichž bude dále řeč.

Tisy mají další zajímavost – krásné, husté a těžké dřevo. Vyniká svojí trvanlivostí, protože je oproti ostatním dřevům našich jehličnanů mnohem méně napadáno dřevokaznými houbami. Jeho

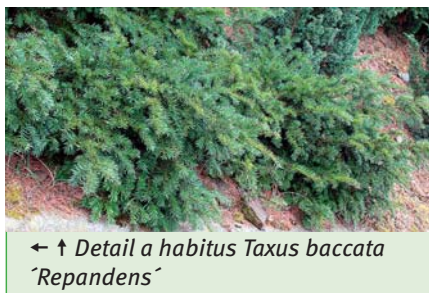
Habitus a detail *Taxus baccata* 'David'

vybarvení je velmi efektní – kombinace červenohnědého jádra s nažloutlou až bílou bělí. Zajímavé určitě je také to, že pro svoje výborné mechanické vlastnosti tisové dřevo sloužilo k výrobě luků. Proto nacházíme krásné, letité exempláře tisu u středověkých hradů – např. u zříceniny Krašova nad Berounkou pod Liblínem na Plzeňsku. Tak je také možné,

← ↑ Detail a habitus *Taxus baccata* 'Repandens'

že na některých lokalitách je obtížné určit, zda je tam tis původní, či zda tam byl vysázen v pradávých dobách.

Pokud se týká rozmnožování tisu, pak základní formu pěstujeme nejraději ze semen. Kultivary řízkujeme v srpnovém termínu. Vhodné je i roubování, jako podnoží používáme zakořeněné semenáče základního typu v kontejnerech. Tisy se poměrně snadno přesazují, neboť díky tomu, že mají mnoho jemných kořínků, drží dobře kořenový bal.

Mezi kultivary tisu najde alpínkář takové, které mu udělají radost. Uvedme ty vybrané.

Taxus baccata 'Amersfoort' pochází z Francie. Má zcela osobité efektní olistění. Jeho jehlice mají vejčitý tvar jsou dlouhé pět až sedm mm, široké 3 až 4 mm, postavené na výhonech radiálně. Jejich vrchní strana je tmavozelená, spodní je světlejší. Je známý od roku 1939, kdy byl uveden na trh boskopskou školkou Van den Holen. Je to malý, velmi pomalu rostoucí kuželovitý keř s nakypřeně uvolněným větvením. Pro svůj osobitý ráz zcela se liší od ostatních tisů byl dlouho řazen k rodu Podocarpus. Je to v každém případě velmi zajímavý jehličnan vhodný i do malých skalek, k terasám, zahradním cestám a schodištím. Množit ho lze letním řízkováním nebo velmi dobře roubováním na základní druh *Taxus baccata*. Fotografie zachycuje rostlinu starou 30 let, která je 70 cm vysoká při stejné šířce.

Taxus baccata 'Fastigiata' je štíhlého růstu, úzce sloupovitého tvaru dorůstající výšky dva až tři metry. Jeho četné a husté větve jsou vzpřímené, s krátkými hustými výhony. Mírně zakřivené jehlice jsou postaveny na výhonech na všechny strany.

Ve skupině odrůd tohoto sloupovitého tisu rozlišujeme různé barevně odlišné varianty: odrůdy se zelenými jehlicemi 'Fastigiata Nova', 'Fastigiata Robusta', 'Fastigiata Viridis', 'Fastigiata Cappeenbert', 'Fastigiata Hessei', 'Fastigiata

Melfard', 'Fastigiata Neidpathensis', odrůdy se zlatými jehlicemi 'Fastigiata Aurea', 'Fastigiata Standishii' a odrůdy se zlatě strakatými jehlicemi 'Fastigiata Aureovariegata', 'Fastigiata Variegata'.

Na fotografii Jiřího Svačiny jsou zachyceny tři exempláře *Taxus baccata* 'Fastigiata Robusta' vysoké 120–150 cm o průměru 15 cm. Mají hrubší temně leskle zelené jehlice. Jejich habitus je stabilní – nezoklesají sněhem. Stáří vyfotografovaných exemplářů je 7 let.

Fastigiátní tisy je nejlepší množit roubováním na semenáče základní formy. Jejich uplatnění je všude tam, kde potřebujeme v prostoru vertikálou zlepšit členění zahradního prostoru nebo alpina.

Pro malá alpina bude jistě zajímavý kultivar zavedený před téměř dvaceti lety kompaktního široce kuželovitého vzrůstu s oblým vrcholem. Barva jeho jehlic je světlejší než u základní formy, což ještě více zdůrazňuje jejich světlejší okraj. Tato charakteristická barva olistění tohoto kultivaru dává rostlině osobitý ráz. Jedná se o kultivar s názvem *Taxus baccata* 'David', s ročními přírůstky pod deset centimetrů. Fotografie Jiřího Svačiny zachycuje rostlinu starou 10 let vysokou 40 cm o průměru 30 cm.

Taxus baccata 'Repandens' je bujně při zemi rostoucí široce poléhavý jehličnan zakrslého vzrůstu. Jeho větve se rozprostírají vodorovně, jsou husté s převisajícími špičkami. Jeho jehličí je

↑ → Habitus a detail *Taxus baccata* 'Herynek'

temně zelené. Doroste do výšky 0,6 až 0,8 metru při šířce až 3 metry – má tedy ve stáří ploše kulovitý tvar. Na fotografiích Jiřího Svačiny je zachycen detail olistění a habitus tohoto poléhavého tisu.

Taxus baccata 'Herynek' je v roce 1978 zavedený kultivar získaný selekcí výsevu Ing. Petrem Herynkem. Jedná se o zakrslou formu s krátkými jehlicemi, podobnou odrůdě 'Amersfoort' s ročními přírůstky asi 2,5 cm. Ověřenou formou množení je řízkování.

Autor těchto řádků měl to štěstí, že mohl osobně navštívit Ing. Herynka na jeho kouzelné zahradě, kde roste více exemplářů – semenáčů tisu z tehdejšího výsevu. Na fotografiích čtenáři tak lze představit jak detail, tak rostlinu zmíněného tisu spolu s jeho autorem. Stáří rostliny uvádí Ing. Herynek 30 let, její rozměry lze snadno odvodit z kompozice snímku. Další kultivar s názvem *Taxus baccata* 'Horní Počernice' je štíhlého úzce kuželovitého vzrůstu vysoký dva metry – je tedy odlišného habitu a jeho jehličí se více podobá běžnému tisovému - jistě velmi zajímavé. A do třetice můžete vidět i zcela běžně rostoucí tis a také je to semenáč ze stejného výsevu. Je tedy nezvratnou skutečností, že kultivar 'Herynek' je zajímavá rostlina, která je skutečným unikátem.

Při zpracování této stati o tisech autor využil jednak svoje zkušenosti a pochopitelně čerpal z dále uvedených literaturních pramenů: Mentlík, V., et al.: *Jehličnany v zahradě a alpinu*, SZN Praha 1986, Hieke, K.: *České šlechtění okrasných dřevin*, Svaz školkařů České republiky 2004, ISBN 80-239-2182-7, Šustrová, J., Šustr, J.: *Miniaturní a zakrslé jehličnany*, Computer Press Brno 2007, ISBN 978-80-251-1849-8, Pilát, A.: *Jehličnaté stromy a keře našich zahrad a parků*, Nakladatelství Československé akademie věd Praha 1964, Hieke, K.: *Praktická dendrologie 1,2*, SZN Praha 1978.

Pergoly a altány

Text a foto Roman Panoch

Pergola je nejčastější řešení užívané k zahradnímu odpočinku a relaxaci a většinou se v zahradním projektu umístí tak, aby byla co nejdále od obytného stavení s pohledovou stranou do zahrady a otevřeným zorným úhlem směrem k domu. Zadní stěna bývá většinou vyzděná a nebo zakrytá dřevem, aby tvořila závětrný a pohledový kryt a často se v ní vybuduje krb. Boční stěny mohou být jen 1 metr vysoké, aby byl zajištěn výhled do prostoru a při tom se nedělal průvan uvnitř. V dnešní době se staví pergoly většinou zastřešené a dle potřeby a prostoru to bývá součástí zahradního domku, na nějž navazuje (viz. foto), což je ideální řešení, vzhledem k dokonalému zázemí, tyto stavby plní dobře svůj účel.

Vzdušné pergoly (patio) jsou stavěny z příčně zadlabaných fošen do podélných trámů a mají plnit účel přístínění nad sezením. Téměř všechny se po nějaké době začaly zastřešovat většinou nevzhledným vlnitým plexisklem a nebo v lepším případě makrolonem, a proto se dnes při navrhování projektu přihlíží většinou k již zastřešené stavbě. Vzdušné pergoly se využívají už jen většinou jako estetický doplněk a na přístínění teras a též

jako obloukové pergoly k občasnému posezení v zahradě, ve tvaru podobném bráně a s lavičkou pod obloukem.

Nejoblíbenější jsou velké vzdušné altány, jež poskytují majiteli dostatečný výhled na jeho zahradu. Než začneme se stavbou, je nutno důkladně propočítat velikost půdorysu s ohledem na počet osob, jež budou sezení využívat, s ohledem na nábytek a také na velikost krbu

a jeho nutného příslušenství. Po rozměření a vyznačení plochy v terénu se vykope jáma do hloubky cca 40 cm a do ní se uloží a upěchuje cca 20 cm štěrkové drti frakce: 32–63 mm na vlhké podloží a frakce: 16–32 na suché podloží, jako druhá vrstva se nanese drť 10 cm (šmanda) frakce: 0–22mm a jako poslední se uloží kamenná rýže frakce: 4–8mm, do které se přímo naklepe dlažba dle volby uživatele. Vznikne tím propustná podlaha, kam může při velkém větru napršet a voda se všechna vsákné beze zbytku.

Ke stavbě stojen (svislých trámů) se použije nejlépe dřevěného masívu a k upevnění v podlaze kotevních šroubů a U kotev, které je možno zvolit výškově nastavitelné. Pro kotvy jako podklad je nevhodnější udělat buď betonovou patku, a nebo je zapustit do již vybudované základové desky.

Při stavbě stěn je nutno přihlédnout k terénu a pokud se bude pergola zapouštět do svahu, musí být stěna zděná a záleží na každém, jaký zvolí stavební materiál od přírodního kamene, přes žulu až třeba k cihlám. Pokud je stavba ve volném terénu, mohou se použít libovolné

dřevěné prvky a i v kombinaci se zděným materiálem. Jako střešní krytina je nevhodnější asfaltový kanadský šindel, a to pro svoji lehkost, ale je možno střechu pokrýt i pálenými nebo betonovými taškami, obojí je vzhledově velmi pěkné.

Co se týká výsadeb, v okolí pergol se

navrhuje drobnější výsadbový materiál tak, aby nezaclánil výhledu do prostoru, a třeba i travní kompozice nebo jen samostatně dekorativní bambus s valouny.

Jako popínavka na boční stěny se vysazuje vistárie, vinná réva a nebo třeba trubáč s jeho výraznými oranžovými květy.

Mokřina v zahradě

Text a foto Milan Odvárka

Po přečtení nadpisu se pravděpodobně každý pravověrný skalník suchomil s despektem odvrátí a řekne si: No co tohle je? Ale pozor. Někdy i vlhká a mokrá místa mají svůj půvab a přitažlivost. Mokřina, nebo ještě lépe mokřinka, je toho nejlepším příkladem. Stručně řečeno, jedná se o místo zaplavované, nebo podmačené. Angličané takovým místům říkají wetland. A takový malý wetland jsem se pokusil vytvořit na zahradě. Asi na 100 m čtverečních jsem vyhloubil různě hluboké jámy, od 20–100 cm hloubky, zavezl je hrubou rašelinou, pečlivě udusal a povrch pokryl rozleželou borovou hrabankou. Mokřinou protéká umělý potok, zaplavuje ji a přebytečnou vodu odvádí znovu do rybníka. Průtočná voda má velký vliv na čistotu biotopu. Nekazí se, a tak zde nenastávají hnilobné procesy jako v umělých foliových bažinkách. Zaplavením vzniklo několik nových ostrovů,

které jsem osadil rašeliníkem a různými druhy mokromilných mečů. Mechy přes zimu zakořenily, jarní velká voda spláchla kyselý rašelinný výluh a nastal

čas výsadby rostlin. Po třech letech života mokřiny mohou bilancovat. V tůňkách, které vznikly zaplavením, se daří malým leknínům, stulíku minima, různým druhům šípatek, žabníků, žebratce bahenní a mnoha jiným vodním rostlinám. Na podmáčených místech rostou *Lysichiton americanum* a *L. camtschaticensis*, *Symlocarpus foetidus*, rosnatky, saracenie, různé druhy *Primula*, *Trollius*, *Helonias*, *Ledum*, *Epipactis*, *Dactylorhiza*, *Pedicularis*, *Parnassia*, *Caltha* a mnoho dalších na vysazení ještě čeká. Potok s tůňkami osídlily různé druhy hmyzu, žab, ale i raci a drobné rybky. Na drobné rybky si zalétne ledňáček, na žabku se sem tam dostaví užovka obojková, na užovku si sem tam zaletí volavka popelavá a volavku popelavou musím vyhánět já a náš pes Lupínek, protože u nás nemá přirozeného predátora a je schopna v potoce sežrat úplně všechno, na co přijde. Mokřina se po čase stala nejvíce obdivovanou a navštěvovanou částí zahrady.

Pískový záhon a jeho obyvatelé

Při toulkách za skalkami a skalničkami po zemích Českých a Moravských se občas na nějaké té zahrádce na okraji skalky nebo samostatně objeví šterkopísková partie – tzv. “šterkopískový záhon” a v něm se zkusí pěstovat to, co se nedaří v klasické skalce. Objevují se i první spárové skalky vyplněné pískem. Někjaké inspirativní snímky jsem viděl i na internetu nebo na přednáškách. A tak jsem si řekl, že to také zkusím.

Pískový záhon jsem založil v rámu z betonových desek. Ve vyhloubené jámě jsem vytvořil asi tak 8–10 cm silnou drenážní vrstvu ze šterku. Tu jsem přikryl netkanou textilií, aby se nezanesla jemným pískem a neztratila svoji funkci. Na tu jsem pak navezl plavený šterkopísek z pískovny o zrnitosti 0–64 mm, rozhrnul ho, trochu upravil terén, aby to nebyla holá rovina, prolil vodou pomocí rozprašovače, aby to trochu sedlo.

Samozřejmě, že na použitém materiálu zas tak nezáleží, je jedno, zda to bude šterkopísek praný nebo směs praného písku a lomového šterku. Je ale nutné, aby použitá směs obsahovala všechny frakce od 0,5 mm až např. do 32 mm. Další podmínkou je, že to musí být pouze minerální materiál bez humusu (nepřidáváme žádný kompost, rašelinu ani hrabanku apod.). Je také nutné brát zřetel na to, jaké rostliny tam chceme pěstovat.

A když bylo vše připravené, tak jsem chodil mezi pařeništi se zásobními rostlinami a vybíral, co tam asi tak vysázet. Nejprve byla představa, že bude část americká, část turecká a část zbytek světa. Nakonec sázím, jak mne napadne, a myslím, že to rostlinám nevadí. Důležité pro mne je, že tam rostou. Pravdou

Phlox pulvinata, Erigeron aureus, Erigeron chrysopsidis

Erigeron 'Canary Bird', Aster coloradensis, Eriogonum ovalifolium var. nivale

je, že tam převládají rostliny ze severní Ameriky a částečně turecké. Dost bylo povídání a nyní něco o jeho obyvatelích.

Z americké flóry se tu daří Lesquerely, Eriogona, Erigerony a některé botanické Phloxy, tureckým zvonkům a mnoha dalším. Ale zase na druhou stranu, jsou druhy, které zde nevydržely ani jednu sezonu.

Pro ilustraci zde uvádím několik druhů, abyste viděli, jak se jim zde daří.

Phlox pulvinata, tvoří bochánky v průměru kolem 10 cm, květy téměř přisedlé, slabě namodralé, s. Amerika.

Erigeron aureus, tvoří drobný trsík, kvete žlutě, výška květu 2–4 cm, velikost až 2 cm v průměru, s. Amerika.

Erigeron chrysopsidis tvoří bochánek úzkých listů, květ žlutý, 4–6 cm vysoký, 1–1,5 cm průměr, s. Amerika

Erigeron 'Canary Bird' trochu robustnější než předešlý, květ krémový až nažloutlý, 5–8 cm vysoký, do 3 cm v průměru, jedná se o hybrid

Aster coloradensis, květ růžový, 10–12 cm vysoký, porost 20–25 cm široký, s. Amerika

Eriogonum ovalifolium var. nivale, květ smetanově bílý, přisedlý, list šedavý, kompaktní bochánek, roste velmi pomalu, s. Amerika

Erigeron ochroleucus, tvoří trs úzkých listů, květ světle růžový, 6–8 cm vysoký, 2–4 cm v průměru, s. Amerika

Dianthus repens, poměrně kompaktní rostlina, list šedavě ožiněný, květ růžový, lodyhy poléhavé 6–8 cm dlouhé, květ 2–4 cm v průměru, Kamčatka

Patrinia sibirica, v listu 3–5 cm, květ

žlutý 5 cm, Sajany, Altaj, Rusko

Polemonium elegans, list zpeřený, v trsu do 5 cm, květ modrofialový, 8–10 cm, s. Amerika

Iris lutescens, květ fialový, do 10 cm, severní Španělsko

Erigeron carringtonae, květ růžový, 5–8 cm vysoký, list úzký v trsu, s. Amerika

Penstemon uintahensis, z trsu listových růžic vyrůstá květenství světle modrofialových květů na lodyze 3–5 cm vysoké, s. Amerika

Na uvedených snímcích vidíte příklady rostlin, které se zde nechají pěstovat, ale i například strukturu povrchu pískového záhonu kolem rostlin. Volba rostlin, které k výsadbě použijete, je jen na vás. Vhodnější je volit spíše drobnější druhy, které v těchto chudých podmínkách dosahují ještě větší kompaktnosti. Množství použitelných druhů je opravdu nepřehledné. Pokud vás tento způsob pěstování skalniček osloví, tak přeji, ať úsilí věnované vybudování takového záhonu je odměněno množstvím kvetoucích skalniček zde vysázených.

Iris lutescens